



Biträdande chefen för nödcentralen i Vasa, Kai Paldanius. Foto: Sören Viktorsson

# TVÅSPRÅKIGA NÖDOPERATÖRER

## Nödcentralchef lovordar utbildningen i Vasa

TEXT: SÖREN VIKTORSSON

**I** en nödsituation är det A och O att kunna få använda sitt modersmål. Till julen utexaminerar Finland första kullen helt tvåspråkiga nödcentraloperatörer.

- De kommer att vara guld värda, fastslår biträdande chefen för nödcentralen i Vasa Kai Paldanius.

Vasa ligger ungefär på samma breddgrad som Örnsköldsvik och vi befinner oss i en del av Österbotten där många talar svenska.

- I Vasa stad, med omkring 60 000 invånare, har runt 20 procent svenska som modersmål. Och i den omkringliggande mindre kommunen Korsholm, där jag själv bor, är vi cirka 80 procent svensktalande, förklarar Kai Paldanius.

Finland har sex larmcentraler. På finska kallas de hätäkeskus och finlandssvenskarna använder exakt samma begrepp, det vill säga nödcentral.

- Vi i Vasa är den nödcentral som har flest tvåspråkiga operatörer. Av 60 nödcentraloperatörer här hos oss behärskar 31

utöver finskan även svenska, förklarar Kai Paldanius.

På nödcentralerna i Uleåborg, Kuopio och Björneborg är antalet svenskkunniga betydligt mindre, vilket länge varit ett orosmoln inte minst bland väsendets svenskspråkiga personal.

### LÅNGT ÖVER 300 SÖKTE TILL UTBILDNINGEN

Genom goda kontakter lyckades man för några år sedan få dåvarande inrikesministern Paula Risikko (Samlingspartiet, motsvarigheten till vårt Moderaterna) att besluta om landets första tvåspråkiga nödcentraloperatörutbildning någonsin.

- Jag kontaktade därefter svenskspråkiga tidningar, inte bara i Österbotten utan runtom i landet, och använde även mina andra finlandssvenska kanaler för att berätta om utbildningen.

- Vi var nog till en början litet oroliga vad gäller hur många ansökningar vi skulle få in, minns Kai Paldanius.

Oron var obefogad. Hela 368 personer

anmälde sig till den utgallring som gjordes av Räddningsinstitutet i Kuopio, vilket svarar för utbildningen av räddningstjänstens samt nödcentralernas personal.

- De 16 som antogs är garanterat tvåspråkiga, det vill säga behärskar helt obehindrat såväl finska som svenska. Vi hade nog gärna sett att fler kommit från andra håll än Österbotten, för det finns ju flera starkt svenskspråkiga fästen runtom i Finland.

- Till det intressanta hör att snittåldern ligger så högt som runt 40 och att flera av kursdeltagarna har högskoleexamina. Exempelvis har vi en före detta marinbiolog och en tidigare journalist, berättar Kai Paldanius.

### En journalist som nödcentraloperatör...?

- Det tycker jag är utmärkt. Ni journalister är ju nyfikna i samhällsfrågor, duktiga på att intervjua och vet hur ni ska ta folk!

Språkfrågan är alltid på tapeten i Finland, med en intensitet som ibland kan



vara svår att begripa för den som inte bor i landet. I över 600 år var Finland en del av Sverige och kallades Östra rikshalvan.

I kriget 1808-1809 vann ryssarna och Finland blev så ett autonomt storfurstendöme inom det ryska riket, för att 1917 bli ett självständigt land.

- Banden till Sverige är fortfarande starka, inte minst hos oss runt fem procent finländare som har svenskan till modersmål, konstaterar Kai Paldanius.

Österbotten är litet speciellt i sammanhanget, för här har man i decennier kunnat se svensk tv. En helt sann historia förtäljer, hur en brand i österbottniska staden Kaskö på 60-talet snabbt kunde bekämpas av den enkla anledning att all lokal brandpersonal satt uppe om kvällen och följde Hylands hörna...

## MODERN TEKNIK

Rätten att använda svenska språket finns inskriven i Finlands grundlag. Modern teknik har gjort det lättare för nödcentralerna att verkligen också kunna ge service på svenska.

- I vårt system är samtliga sex nödcentraler sammankopplade. Du kan också på skärmen se vilka nödcentraloperatörer i tjänst som kan svenska.

- Kommer ett nödsamtal på svenska kan den finsktalande operatör, som kanske inte behärskar svenska, genast koppla över



till en samtalskö där en svenskspråkig kollega svarar.

- Finns ingen sådan för tillfället på den egna nödcentralen, kopplas samtalet till någon av de andra fem. Handlar det om samtal på svenska är chansen stor att den går hit till oss i Vasa, men även i Åbo och Kervo pratar man svenska, förklarar Kai Paldanius.

Han har bara lovord till övers för den grupp tvåspråkiga nödcentraloperatörer som alltså nu utexamineras till jul.

## UNIK OBRUTEN LARMKEDJA

Samtidigt är bemanningsläget tufft för de finländska nödcentralerna. En reform, 2010, ledde till att 15 av dem förvandlades till dagens sex.

- Vi miste över 100 anställda i samband med det. Även om alla var varmt välkomna till de nya nödcentralerna, tyckte många att det blev för långt att ta sig till jobbet.

- Jag tycker att vi redan då skulle ha börjat fylla på leden, exempelvis genom fler kurser. Men det är så klart också en budgetfråga, konstaterar Kai Paldanius.

**Tror du ni kommer att kunna köra fler kurser för tvåspråkiga nödcentraloperatörer?**

- Det är en svår fråga. Behovet är stort på många håll, men kanske skulle det kräva nya kontakter och ett gott samarbete med politikerna.

Telefonen ringer och reportern, som bött drygt 23 år i Finland, fascinerar som alltid över hur finlandssvenskar kan byta

språk lättare än man själv byter skjorta.

Så fort han lagt på luren blir Kai Paldanius genast "åter svensk" och bjuder på en fika. Så berättar han om den unika, finländska obrutna larmkedjan.

- Du hittar inget liknande någon annanstans i hela världen! När en kund ringer 112 sköter vi på nödcentralerna vid brådskande fall all utalarmingering gällande polisen, ambulansen, brandkåren, socialjouren och i viss mån även gränsbevakningen.

Kai Paldanius har sitt kontor alldeles intill det stora rum där nödcentraloperatörerna sitter. De jobbar i 12-timmarsskift och vi tar oss en snabb titt.

När han följer oss ut (säkerheten är rigorös och läsen många) noterar vi att Republikens president Sauli Niinistö hänger porträtt på en vägg.

Här finns också såväl Finlands blåvita flagga som nödcentralens egna, ganska liknande.

Innan vi blir utsläppta genom yttre grinden, måste vi ju fråga hur det rent jobbmässigt kommer att gå för marinbiologen, journalisten och offsettryckaren (om den sistnämnde, se separat artikel på nästa uppslag).

Biträdande nödcentralschefen i Vasa Kai Paldanius svarar finländsk kort och precis på frågan om de alla får jobb:

- Det får de. Vi kommer att anställa tio, elva personer här i Vasa och några har visat intresse för anställning på andra nödcentraler ute i landet. ▶





# JENS ÄR EN AV DEM SOM



Foto: Sören Viktorsson



Foto: Nödcentralverket

Österbottningen Jens Korpela, 41, kände att det var dags att byta bransch. Så han sökte och kom in på utbildningen för tvåspråkiga nödcentraloperatörer.

- Jag är väldigt nöjd med utbildningen och känner att detta är ett område som passar mig, berättar han.

Samverkan 112 träffar Jens Korpela inne i larmoperatörernas stora rum.

- Jag gör just nu min sista av fyra praktikveckor här på nödcentralen i Vasa, förklarar han.

För att inte störa operatörerna i deras arbete, och eftersom det därtill kan var

# KOM IN PÅ UTBILDNINGEN



Foto: Nödcentralverket

känsligt att fotografera just i det här rummet, söker vi upp en liten konferenslokal.

- Jag är uppvuxen här i trakten och har bott hela mitt liv i Österbotten.

Min pappa är finsktalande och mamma svensktalande, så jag har fått med mig bägge språken från tidig ålder, förklarar Jens Korpela.

Efter grundskolan utbildade han sig till kock. Efter militärtjänst kom det sedan bli en kort period i just det yrket.

- Därefter påbörjade jag en lärlingsutbildning för tryckare. Och i snart 18 år har jag nu arbetat som offsettryckare här i Vasa.

## FUNNITS I TANKARNA

Jens Korpela berättar, att det här med att bli nödcentraloperatör nog funnits i tankarna redan i många år.

- Kanske tyckte jag att jag redan var lite för gammal för ett jobbbyte. Men så tipsade en kompis mig om den här tvåspråkiga utbildningen och jag hörde även en reklam i radion om den.

- Visst var det en tröskel, men jag sökte och blev jag antagen.

Inträdesproven ägde rum i savolaxiska

Kuopio, där Räddningsinstitutet är beläget. Det är ett läroverk för räddningstjänsten och nödcentralerna.

- Jag upplevde att mycket av testerna handlade om att se hur mycket press man tålde. Sedan fick vi också i förväg litet inläsningsmaterial om räddningstjänsten och som vi tenterades på, minns Jens Korpela.

I augusti i fjol startade utbildningen, som första terminen hölls i Vasa.

- Då var en hel del på svenska. Vi hade också en veckolång orientering, där vi fick sitta med och lyssna när operatörerna arbetade här på nödcentralen.

## PRAKTISERAT HOS POLIS OCH AMBULANS

Under det år som nu snart är till ända, har de 16 eleverna tillbringat mycket tid vid Räddningsinstitutet i Kuopio samt även viss tid vid Polishögskolan i Tammerfors

- På dessa bägge platser har undervisningen skett på finska. Vi har också hunnit göra ett par veckors praktik, där vi på fältet fått följa med polis samt ambulans, berättar Jens Korpela.

I motsats till honom själv finns det

elever på kursen som så att säga inte är "födda tvåspråkiga". Genom exempelvis lekkamrater och skolans obligatoriska undervisning i vad man kallar "det andra inhemska språket", samt i sin yrkesvardag, finns det finnar som lärt sig otroligt bra svenska.

Och på samma sätt möter man i Finland finlandssvenskar som lärt sig finska intill perfektion.

- Vi har några av bägge sorterna i klassen och jag måste säga att jag lyfter på hatten för dem! säger Jens Korpela.

Han har kvar sin tjänst på tryckeriet ett tag till. Och eget hus samt familjeband i Vasa-trakten gör att han vill stanna i bygden.

- Vasa nödcentral har ställt upp väldigt bra för oss elever och det är där jag vill tjänstgöra, förklarar han.

Vad gör du om Samverkan 112 träffar dig, låt säga om fem år?

- Då hoppas jag redan ha jobbat ett bra tag på nödcentralen här.

- Och kommer ni om hösten så håller jag säkert på att jaga älg. Det är min stora hobby och till hjälp har jag två stycken svenska jämthundar! ■